

DAGENS FRÅGOR

Vilhelm Moberg och säkerhetspolisen

Under andra världskrigets mörkaste tid, då allt som kunde tjäna till uppmuntran och som kunde stärka vår förtröstan väl behövdes, höjdes en dag ett rytande från Småland. Det var författaren Vilhelm Moberg, som publicerade *Rid i natt!* Han gjorde oss alla en stor tjänst med den boken. Litterärt har han senare nått högre, men propagandistiskt aldrig. Fast nog har han försökt.

Ty efter sin stora framgång har herr Moberg insett att han är till för att rädda Sverige och friheten. Han gör detta med jämna mellanrum. Nu senast har han bildat Föreningen för svenska säkerhetsrisker, avsedd att hindra säkerhetspolisens arbete och få dess register offentligt brända. Förmodligen menar han att detta skall ske under hans kontroll och under uppsikt av föreningens styrelse, och alldeles typiskt har han därför i denna satt in bland andra ordföranden i den kommunistiska ungdomsrörelsen Demokratisk ungdom. Denne och andra kommunister lever nu i hoppet att de skall få bläddra igenom registerna, som de på något egendomligt sätt tycks ha fått för sig handlar om dem.

En sak förefaller emellertid herr Moberg ha glömt bort. Tänk om han själv inte skulle finnas där? Vad som i själva verket förtecknats i dessa register vet varken han själv eller andra, ty de är hemligstämplade, men det kan ju tänkas att polisen aldrig har betraktat herr Moberg som någon riskabel person. De kanske har sagt sig att

den som skriker högst är mindre farlig än den som arbetar i det tysta. Och det sista har ju herr Moberg aldrig gjort.

Vi har inte velat underlåta att påpeka för herr Moberg, som vi alltid beundrat för hans starka tro på sig själv och sin egen betydelse, att han själv i detta sammanhang löper en verklig risk. Risken att inte vara tagen på allvar. Om detta skulle bli uppenbart för var man, hur skulle det gå med herr Mobergs självaktning?

Låt oss alltså hoppas att säkerhetspolisens register förblir hemliga. Herrar Moberg, Joachim Israel och andra kan fortsätta att i demokratins namn förvärva en välkommen publicitet. För oss andra är det däremot av vikt att säkerhetspolisen får fortsätta sitt arbete. Var och en som vill tänka efter måste nämligen vara klar över att denna polisverksamhet är nödvändig, och detta just för demokratins skull. Kommunisternas envetna propaganda emot den torde vara ett av de starkaste bevisen för dess i ordets bokstavliga mening samhällsnytta.

En "braständare"

BLM-priset för år 1966 har härförleden överlämnats till den av läsekretsen korade pristagaren, lyrikern och essäisten Göran Palm. Han mottog priset för sin bok "Orättvisa betraktelser".

Hr Palms skrivelser om u-landsproblematiken har höjts till skyarna av hans kulturradikala meningsfränder bland poeter och litteratörer och den-

ne "braständare" har prisats för sin höga moral, sitt känsliga samvete och sin passionerade predikanttalang. Det kanske mest karakteristiska för att inte säga parodiska uttrycket fick denna inställning i Olof Lagercrantz recension i Dagens Nyheter av "Orättvisa betraktelser", där Palm lovordades "oavsett vad han faktiskt diskuterar...".

Här kan vi emellertid omöjligt bortse från vad hr Palm faktiskt diskuterar. Hans predikanttalang skall inte bestridas. Hur det är med moralen och samvetet hos en person, som kan lämna en så groteskt ovederhäftig, ensidig och snedvriden bild av förhållandet mellan Västerlandet och den övriga världen, som hr Palm enligt alla sakkunnigas mening gjort, kan åtminstone ifrågasättas. Det må emellertid för ögonblicket lämnas därhän. Den fråga, som framför allt intresserar är: vart vill hr Palm komma? Han är, enligt vad han själv låtit förstå, ute i ett politiskt ärende, även om han på de flesta håll recenseras som om det fortfarande vore poesi han skrev. Vilket är detta ärende?

Hr Palm för som bekant den "tredje världens" talan mot Västeuropa och Förenta Staterna, han angriper med frenesi den västerländska kulturen och livsformen och underkänner det demokratiska samhällssystemet, som utbildats i hägnen av den västerländska civilisationen. Vad vill han då sätta i stället, vilket är hans ideal? På den punkten behöver man inte sväva i tvivelsmål. Som i denna tidskrift tidigare påtalats framskymtar det redan i hans uppsats i Ord och Bild om "västindoktrineringen" och framgick klart av "Orättvisa betraktelser"; för säkerhets skull har han ytterligare understrukit det när han till följd av BLM-priset för oräknat vilken gång i ordningen gavs publicitet i Sveriges Radio-TV. Han förklarade då på nytt

— efter vad som hänt i Kina — att man inte kan vara emot alla diktaturer, man måste skilja på sådana diktaturer som i likhet med den kinesiska arbetar för folkets bästa och sådana som bara vill slå vakt om en privilegierad grupps intressen.

Till och med ett av kulturradikalismens organ, Expressen, har ansett sig föranlåten att reagera mot detta betraktelsesätt: "det är en uppdelning, som är nästan omöjlig att göra". Men för hr Palm är ingenting omöjligt. Enligt hans uppfattning är de kommunistiska diktaturerna de goda diktaturerna inklusive Nkrumahs av själsfränden hr Palm begråtna diktaturen i Ghana! Ja, de är så goda att de inte bara är att föredra framför de "dåliga" diktaturerna utan tydligen också framför Västerlandets korruperade kapitalistiska demokratier, där, enligt hr Palms utsago, "den demokratiskt fungerande demokratin är en myt".

Under hr Palms framgångsrika spekulering i svensk u-landshysteri döljer sig alltså ett visst bestämt politiskt syfte: att propagera för proletariatets diktatur som den enda verkligt tillförlitliga lösningen på världens problem. Det är så gott att det blir klaggjort vad det är för en brasa denne braständare vill bidra till — den kommunistiska världsrevolutionens bål. Att denna verksamhet hyllas och prisbelönas i ett land, som fortfarande vill kalla sig demokratiskt, är betecknande för den rådande radikala kulturskymningen i Sverige.

Rhodesia

Vilka var egentligen skiljelinjerna mellan Rhodesia och Storbritannien, då förhandlingarna avbröts i december mellan de båda premiärministrarna Smith och Wilson på HMS Tiger utanför Gibraltar? Många torde ha fått den

uppfattningen, att den brittiska regeringen ihärdigt strävat efter någon form av överenskommelse, medan "utbrytarregimen" från Rhodesia envist motsatt sig varje utökning av afrikannernas politiska inflytande. Detta är uppenbarligen inte riktigt. Ett närmare studium av det PM, "working document", som upprättades på Tiger, ger vid handen var motsättningarna finns.

Den rhodesiska regeringen hade inga svårigheter att godkänna mr Smiths eftergifter beträffande en rhodesisk författning, som i allt väsentligt tillmötesgick de brittiska kraven. Sålunda skulle parlamentet i ett oberoende Rhodesia bestå av en lagstiftande församling och en senat. Den lagstiftande församlingen skulle vara sammansatt av 67 ledamöter, av vilka 33 skulle väljas på den s. k. A-listan (personer med viss status, i dag övervägande européer, utgör A-listans väljare), 17 på B-listan (enbart afrikaner är väljare) och 17 platser skulle vara reserverade för européerna. Detta innebar en utökning av den afrikanska representationen. Senaten åter skulle bestå av 12 européer, 8 afrikaner, valda av afrikanska A- och B-väljare tillsammans, samt 6 afrikanska hövdingar valda inom sina respektive provinser. Senaten skulle alltså få en afrikansk majoritet. Rösträtten för B-listan skulle utsträckas till alla afrikanska rhodesier över 30 år. Senaten skulle ha översyn av lagstiftningen samt speciella befogenheter i olika avseenden, särskilt beträffande ändring av konstitutionen. Vanliga ändringar av denna skulle som nu kunna ske med $\frac{2}{3}$ majoritet, men för ändringar som bl. a. berörde förhållandet mellan befolkningsgrupperna skulle krävas $\frac{3}{4}$ majoritet av samtliga medlemmar i båda kamrarna, vilka i sådana fall skulle rösta tillsammans. Som en sista utväg

skulle finnas möjligheten att överklaga hos Privy Council i London.

Varken premiärminister Smith eller den rhodesiska regeringen hade heller något att erinra mot att en brittisk kommission tillsattes för att undersöka ev. rasdiskriminering, ej heller att en sådan kommission upprättades permanent.

Vad som däremot var oantagbart för mr Smith och hans regering var övergångsbestämmelserna, vilka man be-tecknade som förödmjukande. Dessa som sattes upp under rubriken "Återvändande till lagligt styre" — "Return to legality" (den rhodesiska regeringen anser sig självfallet inte ha handlat illegalt) innebar bl. a. att kontrollen över försvaret och polisen skulle överlämnas till guvernören, att guvernören skulle bemyndigas att utse en ny regering, av vars medlemmar 5 icke fick tillhöra regeringspartiet och 2 måste vara afrikaner (regeringen har 9 medlemmar) samt att parlamentet skulle upplösas och de lagstiftande befogenheterna överföras på guvernören. Rhodesias regering framhöll, att detta innebar ett fullständigt avsteg från de parlamentariska styrelseprinciper, som varit rådande i landet under 43 år. Det kan tilläggas, att Rhodesia under samma tid varit de facto helt självständigt, då det gällt landets inre angelägenheter — endast utrikespolitiken har styrts från Whitehall.

Mot bakgrund av de faktiska omständigheterna kan ifrågasättas, om mr Wilson någonsin avsåg att komma fram till en uppgörelse. Från konservativ sida i England har hävdats, att det från Wilsons sida endast var fråga om skenförhandlingar, en politisk bluff med andra ord. Detta intryck förstärks, då man tar del av referaten från samtalen mellan Smith och Wilson på Tiger, nu publicerade i Rhodesias vitbok (Relations between the Rhodesian Government and the United

Kingdom Government, November, 1965 —December, 1966. Prime Minister's Department. Salisbury 1966). Därav framgår klart, att Wilson utsatte Smith för förödmjukande hotelser och knappast visade prov på någon egentlig förhandlingsvilja. Efter förhandlingarna, när världen väntade på den rhodesiska regeringens svar, fick man av Wilson intrycket, att Smith för sin del accepterat det aktstycke, som fastställts ombord på Tiger och att han närmast hade besvär med att övertyga sin egen regering. Av referaten framgår klart, att Smith helt accepterade de redovisade författningsändringarna men att han inte var beredd att varken själv godkänna eller rekommendera sin regering att godta övergångsbestämmelserna.

Det är inte förvånansvärt, att man från brittisk konservativ sida riktat stark kritik mot mr Wilson för hyckleri i Rhodesiafrågan. Sakligt förefaller det mot bakgrund av dokumenten som om alla möjligheter borde ha funnits för en överenskommelse.

Mr Wilson jonglerar

Den brittiske premiärministerns rundresa till EEC:s huvudstäder har försiktigtvis sagts vara enbart en sondering. Sedan samtalen slutförts skall regeringen besluta sig för om Storbritannien med rimliga utsikter till framgång kan våga sig på en förnyelse av sin gamla ansökan om medlemskap i EEC. Labourregeringen har emellertid alldeles klart deklarerat landets önskan om en anslutning till den gemensamma marknaden. Mr Wilson har därmed satt ytterligare en boll i rotation i sitt ständigt pågående jonglörnummer; på några av de andra bollarna står "Rhodesia", "pundkris" och "East of Suez".

Europamarknadsfrågan har ur Mr Wilsons synvinkel en alldeles avgjord fördel: den är i nuvarande läge på det

hela taget taktiskt fördelaktig. En helhjärtad satsning — eller i vart fall något som förvillande liknar en sådan — tar loven av både liberalers och konservativas kritik på ett viktigt avsnitt. Och reservutgången blir ju aldrig riktigt tillbommad. Ett eventuellt nytt misslyckande kan säkerligen, åtminstone inrikespolitiskt, skyllas på general de Gaulle. Och då hade ju *egentligen* labour rätt från första början.

Det må emellertid i rättvisans namn erkännas, att briterernas förhandlingsposition är oroväckande svag. Inte ens ett fullständigt accepterande från brittisk sida av Romfördraget och allt som därefter överenskommits inom EEC skulle förmodligen förslå. Om briterna mot all förmodan skulle vara redo att i stort sett endast begära en viss övergångsperiod innan en fullständig anpassning genomförts, så kan general de Gaulle — i vart fall så länge han inte råkat ut för något större inrikespolitiskt bakslag — successivt öka på priset, tills det till slut blir för högt att betala.

De franska önskemålen att dollarns och pundets ställning som internationella valutor skall försvagas kan föras in i bilden, likaså NATO-engagemanget och kärnvapenfrågan. Hjälper ingenting annat får väl den franska diplomaten på allvar antyda möjligheterna av en smärre omorientering av EEC:s inriktning, mot ökad överstatlighet och något utvidgad politisk integration. Men trots allt under fransk ledning, väl att märka! Tecken härpå har inte saknats under senare tid, som ett diskret franskt *accompagnement* till Mr Wilsons ordsvall.

I sitt stora tal i Strassbourg inför Europarådet, kort före sammanträffandet med de Gaulle, kunde Wilson inte motstå frestelsen att anslå rent gauldistiska tongångar. Nödvändigheten av att Europa i framtiden kan hävda sig

gentemot USA på det tekniska och kommersiella området underströks starkt av Wilson, som kunde erinra om den kanske enda verkliga tillgång, som Storbritannien har att erbjuda Europa: sin avancerade teknologi.

Skall Wilson lyckas föra Storbritannien in i EEC måste taktikern Wilson bli statsmannen Wilson. Och övertyga omvärlden härom.

U-hjälpsbråket

Få politiska krav torde vara så godtyckliga som den beryktade tumregeln att en procent av nationalprodukten bör gå till u-landsbistånd. Varför just en procent? Regeln är självfallet inte på något meningsfullt sätt relaterad till de faktiska behoven, ej heller till någon saklig bedömning av industriländernas förmåga. Möjligen just på grund av sin fritt svävande, över varje realitet upphöjda karaktär har slagordet emellertid i en anmärkningsvärd grad kommit att fascinera dem som mer eller mindre självutnämnt anser sig särskilt kallade att föra u-ländernas talan. Till vilka kuriösa resultat denna politiska fetischdyrkan kan leda, därpå ger u-hjälpsfrågans öde vid årets riksdag ett spektakulärt exempel.

Utgångsläget är som känt, att finansministern i budgeten visat sig alldeles oväntat generös just mot u-hjälpen: den har tillåtits stiga med inte mindre än tjugo procent. Om hr Sträng trodde att detta skulle vara nog för att bevara husfriden, räknade han emellertid fel. Från åtskilliga håll har motionsvis framförts krav på än större ökningar. Mittenpartierna föreslår 65 miljoner extra, ett antal socialdemokratiska frondörer nöjer sig med 51. Det senare förslaget är på mer än ett sätt märkligt. Först och främst genom själva det faktum att det framlagts — liksom statsrådet Ulla Lindströms de-

monstrativa avgång ur regeringen på samma fråga tyder det på att den socialdemokratiska partidisciplinen börjar bli anfrätt. Vidare genom den originella finansieringsmetod med vilken det sammankopplats — nämligen en höjning av folkpensionsavgiften! Med folkpensionen har u-hjälpen uppenbarligen intet att skaffa. Finessen med den valda konstruktionen är en annan: den skulle tekniskt sett innebära att den ökade börda motionärerna föreslår skulle komma att bäras enbart av personer med högre inkomster än 40 000. Det tycks ha förbigått hagskottets upphovsmän, att de därigenom måste komma det myckna högtidliga talet om u-hjälpen som en fråga om "solidaritet", en angelägenhet för hela folket etc. att pinsamt tydligt erinra om tomma tunnors buller. Däremot kan det givetvis ej ett ögonblick ha fallit dem in, att idén skulle ha framgång i bevillningsutskottet. Det politiska resultatet av hela operationen kunde inte bli mer än ett: att ge vederbörande socialdemokrater en chans att framstå som alldeles speciellt u-landsvänliga samtidigt som de fick ett alibi att inte effektivt stödja andra mera realistiska förslag. Det kan man kalla generositet till billigt pris.

Det vore olyckligt om u-hjälpen i allmänhetens ögon komprometterades av upptåg av denna sort. Vad som nu krävs är inte irriterade debatter om tiotal miljoner hit eller dit, än mindre en fortsättning av den sterila slagordspropagandan om "en procent". Det som är av nöden är något helt annat — en utredning av hela u-hjälpskomplexet, syftande till resolut och planmässig samordning av offentliga och enskilda insatser, en genomtänkt prioritering av önskemålen och en hårdhänt koncentration till ett begränsat antal projekt där vi verkligen har möjlighet att göra nytta.

Om kolumner

Från och med nu kommer Svensk Tidskrift att publicera två eller tre korta artiklar, som i princip kommer att skrivas av samma tre författare i varje nummer. De tre blir Gustaf Delin, jur. kand. och i flera år verksam inom högerpartiet. Han är känd bl. a. för boken "Framtidens politiska villkor", skriven tillsammans med Erik Anners. Han kommer att skriva om idé- och samhällsdebatt. Den andre blir Rolf Norberg, fil. mag. och numera i Stockholms stadshus. Han har tidigare arbetat inom Forum för Borgerlig Debatt, och han har tillsammans med sin hustru Lena Norberg skrivit boken "Pensionärernas riksorganisation och partipolitiken". Han kommer hos oss att skriva om kulturfrågor. Den tredje blir Thede Palm, fil. dr och forskningschef vid Militärhögskolan. Han har sedan några år medarbetat i Svenska Dagbladet och är från i år medredaktör av Sv.T. Han kommer att skriva om utrikes- eller försvarsfrågor. Men det står alla tre författarna

fritt att ibland skaffa andra författare som omväxling med dem själva.

Men vad skall dessa korta artiklar kallas? De är inte kåserier, ty därmed menas i Sverige underhållningsartiklar, som visserligen kan ha allvar i bakgrunden. De kan inte kallas krönikor, ty därmed menas sammanfattningar av vad som har hänt under en viss tid, och sådana lämpar sig inte att skriva på två sidor. Och vi har snarare tänkt att författarna skall ta upp enstaka problem, efter egna önskemål. Vi har kallat artiklarna Kolumner, efter det amerikanska Columnist, "den som skriver sin spalt". Men det vore bättre med ett annat och helt svenskt ord.

Vill Svensk Tidskrifts läsare hjälpa oss? Om Ni ger oss ett bra uppslag till vad sådana artiklar skall kallas hos oss och vi accepterar det, får Ni en årsprenumeration gratis. Om flera kommer med samma antagbara förslag, får det först öppnade förslaget belöningen. Välkomna!

OM riksdagens rätt, plikt och värdighet

Den svenska riksdagens rätt har aldrig inneburit befogenhet för något av dess partier eller fraktioner att uppträda pockande i det helas namn, aldrig heller inneburit rätt för dem att genom visnepolitik i den ena eller andra formen söka vrida statsmaskineriet ur gängorna. Den svenska riksdagens plikt har däremot alltid varit att befordra endräkt, se på det helas välfärd och befrämja de för rikets framtida bestånd nödiga åtgärderna. Riksdagens historia har haft många skiften, och dess minnen äro icke enbart vackra. Men högst har dess värdighet stått och starkast dess myndighet utvecklats sig, när den i tider av nöd och fara förstätt att "hålla regementet under armarna" och uppmuntrat sina medlemmar till villiga offer för rikets välfärd. Lägst däremot när partiegoismen härskat, personliga antipatier fått göra sig breda och utrikespolitiska avgöranden gjorts till voteringsnummer i de inre slitningarna.

Svensk Tidskrift 1917